

УДК 343.98

**КРИМІНАЛІСТИЧНА ТЕХНІКА: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Шевчук В. М.

доктор юридичних наук, професор
професор кафедри криміналістики

Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, заслужений юрист України
м. Харків, Україна

Анотація. Досліджуються актуальні проблеми та сучасні можливості застосування засобів криміналістичної криміналістичної техніки у боротьбі із злочинністю. Визначено основні інноваційні напрямки використання засобів криміналістичної техніки у правозастосовній діяльності, які забезпечують її ефективність та результативність. Обґрунтовується, що одним із найбільш важливих завдань подальшого розвитку криміналістики є удосконалення структури криміналістичної техніки з огляду на появу, розвиток та сучасний стан окремих інноваційних напрямків цієї галузі криміналістики. Дослідження нових галузей криміналістичної техніки у значній мірі визначають інноваційні напрями сучасних криміналістичних досліджень у галузі криміналістичної техніки. Визначаються та аналізуються найбільш перспективні напрями подальших досліджень проблематики інновацій у криміналістичній техніці.

Ключові слова: інновації у криміналістичній техніці, боротьба із злочинністю, оптимізація розслідування, галузі криміналістичної техніки.

Постановка проблеми. В реаліях сьогодення перед криміналістикою та кожним із її розділів постійно постають важливі теоретико-методологічні проблеми, спрямовані на вивчення та врахування сучасних інноваційних досягнень науки і техніки, впливу науково-технічного прогресу на розвиток та

формування сучасних криміналістичних знань, які у сьогоднішніх умовах можна ефективно застосовувати у протидії злочинності та забезпеченні інноваційними криміналістичними рекомендаціями нагальних потреб слідчої, судової та експертної практики. Традиційно у криміналістиці виділяють три напрями виявлення розроблення та запровадження інновацій – техніко-криміналістичний, тактико-криміналістичний та напрямок забезпечення методики розслідування окремих видів злочинів [1, с. 50].

На наш погляд, в інноваційному плані найбільш активного розвитку отримав техніко-криміналістичний напрямок, проте у дослідженні цієї проблематики нині є багато дискусійних та невирішених питань, що потребують спеціального вивчення та свого розв'язання. Водночас, як показує вивчення спеціальної літератури та практики, на сьогодні не достатньо уваги приділяється вивченню та аналізу інноваційних напрямків досліджень криміналістичної техніки та проблем їх застосування у практичній діяльності органів правопорядку задля підвищення ефективності та оптимізації їх роботи. Тому особливої актуальності та значимості нині набувають проблеми застосування інноваційних засобів у криміналістичній техніці, які на сьогодні у криміналістиці є не достатньо розробленими та потребують поглибленого дослідження та аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насьогодні криміналістична техніка, гармонійно поєднуючи у собі досягнення природничих, технічних, гуманітарних наук, розглядається більшістю вчених-криміналістів (В.П. Бахін, Р.С. Белкін, В.Г. Гончаренко, В.Я Карлов, Н.І. Клименко, М.В. Салтевський, В.Ю. Шепітько та ін.) як розділ криміналістики, який являє собою систему наукових знань, а також розроблюваних на їх основі технічних засобів, прийомів та методів, призначених для збирання, дослідження і використання використання криміналістично значущої інформації в цілях встановлення істини у судочинстві.

Відомо, що виникнення криміналістичної техніки як системи криміналістичних знань та різновиду практичної діяльності пов'язано із впровадженням

досягнень природничих і технічних наук у практику боротьби зі злочинністю [4, с.7] Криміналістична техніка сформувалася на основі використання в кримінальному провадженні даних природничих і технічних наук з метою розкриття і розслідування злочинів. Методи хімії, фізики, балістики, медицини та інших галузей знань пристосовувались для виявлення слідів злочину, їх дослідження та інтерпретації, а в кінцевому результаті – для вирішення завдань кримінального провадження. Поряд з цим розроблялися і власно-криміналістичні прийоми і засоби. Так, в рамках криміналістики виникла струнка система науково-технічних засобів, пристосованих і спеціально створених для розкриття, розслідування та запобігання злочинів [4, с. 21]. Метою застосування засобів криміналістичної техніки є виявлення та дослідження відображень (слідів) злочинної події та добуванні з них доказової інформації [6, с.121].

З точки зору етимології «криміналістична техніка» як система криміналістичних знань та різновид практичної діяльності має два значення і розглядається, як у широкому, так і у вузькому значенні. У широкому розумінні криміналістична техніка означає окремий розділ криміналістики або її частину, а у вузькому – певну сукупність, систему науково-технічних засобів, прийомів і методів, що використовуються при розслідуванні, судовому розгляді та запобіганні злочинам [4, с. 37]. Як вбачається, криміналістична техніка розуміється двояко, як у науковому, так і у практичному аспекті. *По-перше*, криміналістична техніка розглядається передусім як розділ науки криміналістики, який складає систему наукових положень і рекомендацій для розроблення та застосування науково-технічних засобів виявлення, фіксації, вилучення та переробки криміналістичної інформації про розслідувану або досліджувану подію, а також технічних засобів і способів виявлення, розслідування та попередження кримінальних правопорушень, а також для використання у судовому розгляді. *По-друге*, криміналістична техніка розуміється як сукупність науково-технічних засобів, пристроїв, інструментів, матеріалів, спеціально розроблених або ж пристосованих для вирішення

криміналістичних завдань та специфіка їх використання у практичній діяльності уповноважених на то осіб задля ефективного виявлення, розслідування і попередження злочинів та судового розгляду кримінальних проваджень.

Вивчення та аналіз криміналістичних джерел, судово-слідчої практики дає можливість виявити низку суттєвих проблем при використанні засобів і методів криміналістичної техніки практичними працівниками, що є у більшості випадків наслідком не достатньо належного криміналістичного забезпечення такої діяльності, яке нерідко пов'язане із низьким рівнем підготовки відповідних фахівців, у багатьох випадках відсутності у них необхідних знань, умінь та практичних навичок щодо роботи із новітніми науково-технічними засобами, методами, інноваційними технологій при розслідуванні та профілактиці кримінальних проявів. У зв'язку із цим, слушно зазначав А. В. Іщенко, що у цьому випадку необхідно підвищувати роль практичного спрямування криміналістики, реалізації її практико-прикладної функції і може бути пов'язана із створенням відповідного науково-методичного забезпечення використання засобів та методів криміналістичної техніки, організації впровадження їх у практику [3, с.102].

Розвиваючи ідею актуальності та значимості інновацій у криміналістичній техніці, правильно зазначається, що сьогодні можна відмітити одну важливу закономірну тенденцію у криміналістиці, а саме – постійне підвищення ролі та значення застосування криміналістичної техніки у процесі виявлення, розслідування та профілактики кримінальних правопорушень та судового розгляду. По-перше, передусім це пов'язано із зростаючою потребою суспільства та окремих громадян забезпечення особистої безпеки, захисту себе та членів своїх родин від злочинних посягань. По-друге, використання засобів криміналістичної техніки в межах процесуальної діяльності сприяє всебічному та більш повному встановленню фактичних даних під час розслідування злочинів, їх належне процесуальне закріплення та об'єктивне дослідження. Це, в свою чергу, значно підвищує ефективність діяльності щодо виявлення,

фіксації, дослідження та оцінки речових доказів з позиції їхньої достовірності, забезпечує їх індивідуалізацію, унеможлиблює при цьому підміну одних об'єктів та речових доказів іншими [2, с. 62-69].

У сучасних реаліях в галузі криміналістичної техніки простежується тенденція активних пошуків щодо розроблення та впровадження інноваційних криміналістичних продуктів, спрямованих на оптимізацію розслідування злочинів та судового розгляду. Як зазначається, до таких інноваційних продуктів можна віднести нові розроблені або прилаштовані до потреб слідчої (судової) практики техніко-криміналістичні засоби, сучасні інформаційні технології, електронні бази знань, методи фіксації, аналізу та оцінки доказової інформації та ін. Прикладами інновацій у правозастосовній діяльності слугують ідентифікаційні біометричні системи за статичними та динамічними ознаками людини (системи електронної ідентифікації людини за біометричними ознаками – відбитками рук пальців, ознаками зовнішності, малюнку райдужної оболонки ока, ДНК, ознаками ходи, почерку та ін.), автоматизовані робочі місця (зокрема, АРМ слідчого «Інсайт»), автоматизовані інформаційно-пошукові системи та бази даних («Слідча практика», «Слідчий прецедент» та ін.), тощо [10, с. 40].

У галузі криміналістичної техніки сьогодні необхідно активізувати наукові розробки щодо створення та впровадження інноваційних криміналістичних продуктів, спрямованих на оптимізацію боротьби із коронавірусом. Вбачається, що у теперішніх умовах перспективними напрямками використання інноваційних технологій у протидії поширенню коронавірусної інфекції Covid-19 є такі: 1) використання безпілотних літальних апаратів; 2) застосування систем спостереження та відеоконтролю; 3) використання електронного контролю за пересуванням осіб; 4) розроблення та застосування ідентифікаційних систем розпізнавання за обличчями осіб; 5) використання технологій «BIG DATA»; 6) запровадження різних додатків, сервісів та платформ, які використовуються у боротьбі із поширенням коронавірусу; 7) використання системи виявлення людей з підвищеною температурою, яку

можна встановити при вході до будівлі; 8) застосування автоматизованих систем для виявлення потенційних хворих та попередження поширення коронавірусу тощо. Отже, перспективи розвитку цієї галузі, пов'язані із створенням нових таких засобів, інноваційних технологій, а також врахування зарубіжного досвіду (Китай, Южна Корея, США та ін.). Відтак, значно має активізуватися робота по застосуванню штучного інтелекту для забезпечення вирішення практичних завдань у боротьбі із злочинністю, у тому числі й протидії поширення епідемії коронавірусу.

Одним з найбільш важливих завдань подальшого розвитку криміналістики є удосконалення структури криміналістичної техніки із огляду на появу, розвиток та сучасний стан окремих інноваційних напрямків цієї галузі криміналістики. Водночас, необхідно зазначити, що сьогодні у криміналістиці проблема структури криміналістичної техніки є однією із найбільш дискусійних та недостатньо розроблених.

У криміналістичній доктрині зустрічаються різні підходи науковців щодо системи галузей криміналістичної техніки. Так, у спеціальній літературі виокремлюються традиційні, нові, інноваційні, нетрадиційні, доволі нові, що формуються та ін. Інколи пропонується окремі галузі криміналістичної техніки розглядати як самостійний елемент у структурі криміналістики. У цьому плані певний науковий інтерес мають пропозиції професора М. В. Салтевського віднесення такої галузі криміналістичної техніки як криміналістичне слідознавство до системи науки криміналістики і введення в її систему цього розділу як нового елементу структури криміналістики, тобто мова йде про розширення рамок традиційної підходу до системи криміналістичних знань [7, с. 9-11]. Крім цього, у деяких криміналістичних джерелах нерідко зустрічаються сумнівні пропозиції щодо формування «нових» галузей криміналістичної техніки, тому необхідно досить виважено відноситися до різного роду таких пропозицій, оскільки у багатьох випадках вони є не обґрунтованими та надуманими.

Як вбачається, спірність та неоднозначність наукових підходів до удосконалення структури криміналістичної техніки і складність розв'язання означеної проблематики негативно впливає, як на її дослідження, так і на практику застосування засобів криміналістичної техніки, що не може не позначатися на остаточній розробці та дослідженні цієї галузі криміналістики. На нашу думку, така неоднозначність та дискусійність до певної міри є виправданою і пов'язана з проблемою постійного розвитку криміналістичної техніки, впливом сучасних досягнень науки і техніки, особливостей тенденцій розвитку криміналістичної науки та потреб практики, які зумовлені появою нових завдань, що потребують свого вирішення за допомогою науково-технічних засобів, прийомів та технологій. Це ще раз підтверджує положення, що виникнення криміналістичної техніки та її постійний тісно пов'язаний із впровадженням досягнень природничих і технічних наук у практику боротьби зі злочинністю.

Вивчення криміналістичних джерел свідчить про те, що у структурі криміналістичної техніки виділяють традиційні та нетрадиційні галузі, що є у методологічному плані, на наш погляд, виправданим та обґрунтованим. В основу запропонованої системи криміналістичної техніки покладено предметний принцип, що відображає особливості кожної галузі [4, с. 40]. В іншому випадку у розділі підручника «Криміналістична техніка» виділяються та послідовно розкривається зміст таких галузей криміналістичної техніки, як криміналістична фотографія та відеозапис, криміналістичне дослідження слідів (трасологія), криміналістичне дослідження ознак людини, криміналістичне дослідження зброї, криміналістичне дослідження документів, криміналістичне дослідження матеріалів, речовин і виробів, інформаційно-довідкове забезпечення розслідування злочинів та його автоматизації [5, с. 100]. Наочно видно, що запропонована система криміналістичної техніки побудована на основі предметного принципу – матеріальні об'єкти, які досліджуються за допомогою науково-технічних засобів: сліди людини; знарядь злочину та інструментів; вогнестрільної зброї та ін.

Як вбачається, такий підхід є досить поширеним, водночас поза увагою залишається ціла низка інших важливих матеріальних та нематеріальних об'єктів, які є важливим джерелом криміналістичної інформації і визначають перспективи успішного розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень. Очевидно, що не зайвим було б приділити увагу й іншим галузям криміналістичної техніки, зокрема, криміналістичній фоноскопії та криміналістичній одорології тощо.

Останнім часом у криміналістичних джерелах до числа нетрадиційних галузей інколи включають: криміналістичне дослідження матеріалів і речовин, криміналістичну вибухотехніку, фоноскопію, одорологію та голографію (Г.В. Федоров, В.Л. Григорович, 2012) [11, с. 50-69; с. 70-151]. В інших криміналістичних джерелах мова йде про інноваційні галузі криміналістичної техніки, можливості яких доволі широко застосовуються під час розслідування злочинів, виділяють «криміналістичну форензіку» і «криміналістичний профайлінг» (А.А. Саковський, 2020) [12, с. 90]. Згадуються також й інші галузі криміналістичної техніки, які відносять до достатньо нових або нетрадиційних: криміналістична мікрологія, криміналістичне зброєзнавство, криміналістичне вибухознавство, криміналістичне дослідження речовин і матеріалів, криміналістична фоноскопія, криміналістичне дослідження запахових слідів (одорологія), криміналістична поліграфологія тощо (В.Ю. Шепітько, 2019) [4, с. 40]. Також серед нових галузей криміналістичної техніки називають криміналістичну фоноскопію й вокалографію, криміналістичну одорологію та ін. (Р.В. Комісарчук, 2017) [5, с. 100, 101]. На жаль, їх розгляд та висвітлення залишається поза увагою і ми не знаходимо спеціальних окремих розділів у навчальній та методичній літературі, присвячених цим новим галузям криміналістичної техніки. Разом з тим, аналізуючи криміналістичну літературу можна дійти до висновку, що лише в окремих джерелах можна виявити розділи техніко-криміналістичного дослідження електронних носіїв інформації, криміналістичного дослідження наркотичних засобів і сильнодіючих, отруйних речовин, ідентифікації за ДНК. Водночас, указані галузі нерідко взагалі не

згадуються як складові криміналістичної техніки, хоча у сучасній зарубіжній літературі з криміналістики вони є загальноприйнятими, а у правоохоронній практиці - є одними із найбільш затребуваних.

На наш погляд, на сьогодні у сучасній криміналістиці та практиці створено усі передумови для проведення ґрунтовних досліджень нових галузей криміналістичної техніки та доцільність їх введення у початковий процес, а також їх висвітлення у підручниках як нових розділів криміналістичної техніки. Зокрема мова йде про такі як: криміналістична вибухотехніка; криміналістичне зброєзнавство; криміналістична фоноскопія; криміналістична мікрологія; криміналістична одорологія; криміналістична поліграфологія; дослідження матеріальних слідів на наявність ДНК; дослідження наркотичних засобів; дослідження комп'ютерної техніки, цифрових носіїв та програмного забезпечення та ін. Як вбачається, такий підхід, базуючись на результатах проведення ґрунтовних теоретичних досліджень з метою розроблення наукових засад і прикладних рекомендацій щодо розвитку цих розділів, значно удосконалює сучасну структуру криміналістичної техніки. Крім цього врахування таких нових галузей у значній мірі нерідко визначають перспективні інноваційні напрями сучасних криміналістичних досліджень у галузі криміналістичної техніки.

Водночас, у криміналістичних джерелах нерідко зустрічаються сумнівні пропозиції щодо формування «нових» галузей криміналістичної техніки: «криміналістична робототехніка», «судова дігітологія», «криміналістична гіпнологія», та ін. На нашу думку, необхідно досить виважено відноситися до таких пропозицій, оскільки у багатьох випадках вони є не обґрунтованими.

Висновки. Одним з найбільш важливих завдань подальшого розвитку криміналістики є удосконалення структури криміналістичної техніки з огляду на появу, розвиток та сучасний стан окремих інноваційних напрямків цієї галузі криміналістики. Як показує практика, перспективним напрямком наукових розробок у сучасній криміналістиці є дослідження нових галузей криміналістичної техніки. У значній мірі вони визначають інноваційні напрями

сучасних криміналістичних досліджень [8; 9] у галузі криміналістичної техніки. Особливу значимість набувають можливості застосування криміналістичної техніки у сучасних умовах глобальних загроз, інформаційних впливів та ситуації епідеміологічної кризи, пов'язаної із пандемією коронавірусу. Застосування засобів криміналістичної техніки мають пронизувати усі види діяльності (слідчу, судову, експертну, прокурорську, адвокатську, детективну, оперативно-розшукову та ін), що враховує тенденцію розширення меж застосування криміналістичних знань у юридичній практиці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Берназ П.В. Інновації – основа криміналістичного забезпечення діяльності з розслідування злочинів // Південноукраїнський правничий часопис. 2015. № 4. С. 49-53.
2. Дановська І. І. Використання криміналістичної техніки у процесі розкриття та розслідування злочинів: пріоритетні напрямки удосконалення // Форум права. 2010. № 3. С. 62-69.
3. Іщенко А. В. Методологічні проблеми криміналістичних наукових досліджень : монографія; за ред. І.П. Красюка. К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2003. 359 с.
4. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 1 / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель, В. М. Шевчук та ін.: за ред. В. Ю. Шепітька. Х. : Право, 2019. 465 с.
5. Криміналістика : підручник / за ред. В.В. Тіщенко. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 556 с.
6. Лук'янчиков Б. Є., Лук'янчиков Є. Д, Петряєв С. Ю. Криміналістика: Навчальний посібник в 2-х ч. Ч. I : Вступ до курсу криміналістики. Криміналістична техніка. Київ : Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського. 2017. 374 с.
7. Салтевський М. В. Криміналістика: підручник: у 2 ч. Х.: Консум, Основа, 1999. Ч.1. С. 9–11.

8. Шевчук В. М. Інноваційні напрямки розвитку криміналістики // Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці : матеріали міжнар. «круглого столу» (м. Харків, 12 груд. 2019 р.); НАПрН України. Харків : Право, 2019. С.142-147.
9. Shevchuk V. M. Innovations in criminalistic and practice of their implementation in law enforcement activity // Modern science: problems and innovations. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. SSPG Publish (May 3-5, 2020). Stockholm, Sweden. 2020. Pp. 903-913.
10. Шепітько В. Ю., Журавель В. А., Авдєєва Г. К. Інновації в криміналістиці та їх впровадження в діяльність органів досудового слідства // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. праць. Х.: Право, 2011. Вип. 21. С. 39-46.
11. Федоров Г.В., Григорович В.Л. Инновационные направления развития криминалистики: монография. М.: Юрлитинформ, 2012. 272 с.
12. Криміналістика: підручник: / В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Самодін, А. А. Саковський та ін.: за ред. В. В. Пясковського. 2-вид., перероб., і доп. Київ : Філія вид-ва «Право», 2019. 752 с.

SCI-CONF.COM.UA

**DYNAMICS OF THE
DEVELOPMENT OF
WORLD SCIENCE**

**ABSTRACTS OF IX INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MAY 13-15, 2020**

**VANCOUVER
2020**

DYNAMICS OF THE DEVELOPMENT OF WORLD SCIENCE

Abstracts of IX International Scientific and Practical Conference

Vancouver, Canada

13-15 May 2020

Vancouver, Canada

2020

UDC 001.1

BBK 87

The 9th International scientific and practical conference “Dynamics of the development of world science” (May 13-15, 2020) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2020. 1142 p.

ISBN 978-1-4879-3791-1

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Dynamics of the development of world science. Abstracts of the 9th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2020. Pp. 21-27. URL: <http://sci-conf.com.ua>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Editorial board

Ambrish Chandra, FIEEE, University of Quebec, Canada

Zhizhang (David) Chen, FIEEE, Dalhousie University, Canada

Hossam Gaber, University of Ontario Institute of Technology, Canada

Xiaolin Wang, University of Tasmania, Australia

Jessica Zhou, Nanyang Technological University, Singapore

S Jamshid Mousavi, University of Waterloo, Canada

Harish Kumar R. N., Deakin University, Australia

Lin Ma, The University of Sheffield, UK

Ryuji Matsuhashi, The University of Tokyo, Japan

Chong Wen Tong, University of Malaya, Malaysia

Farhad Shahnia, Murdoch University, Australia

Ramesh Singh, University of Malaya, Malaysia

Torben Mikkelsen, Technical University of Denmark, Denmark

Miguel Edgar Morales Udaeta, GEPEA/EPUSP, Brazil

Rami Elemam, IAEA, Austria

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: vancouver@sci-conf.com.ua

homepage: <http://sci-conf.com.ua/>

©2020 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2020 Perfect Publishing ®

©2020 Authors of the articles

149. **Чайка Н. Г., Новальська Н. І.** 1028
ОРГАНІЗАЦІЙНО-РОЗПОРЯДЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ МУЛЬТИМОДАЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УКРАЇНІ.
150. **Чайковська В. В.** 1038
ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ АСПЕКТІВ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ ПОСЛУГ В РОЗРІЗІ ПОДАТКОВИХ ПЛЪГ.
151. **Чевганова В. Я., Звірко Я. В., Труханова А. В.** 1045
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ЯК СКЛАДОВА КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.
152. **Чернявська М. С.** 1055
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ФОРТЕПІАННОГО МИСТЕЦТВА У СУЧАСНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ.
153. **Чорна Ю. В., Молчанова І. В.** 1062
НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМЦІВ ДОВУЗІВСЬКОГО ЕТАПУ ПІДГОТОВКИ.
154. **Шевчук В. М.** 1068
КРИМІНАЛІСТИЧНА ТЕХНІКА: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.
155. **Шевчук О. А., Ходаницька О. О.** 1079
ВИКОРИСТАННЯ РІСТРЕГУЛЮВАЛЬНИХ ПРЕПАРАТІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ТА ЇХ ТОКСИКОЛОГО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ.
156. **Шевчук Ю. А.** 1089
СТВОРЕННЯ АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ.
157. **Шедреева И. Б., Карнакова Г. Ж., Ахметжанов М. А.** 1094
ОСОБЕННОСТИ КОСЫХ ВОЛОКОННЫХ-БРЭГГОВСКИХ РЕШЕТОК.
158. **Шикір Д. О.** 1099
ПРАВОМІРНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСГУМАЦІЇ.
159. **Шинкарьова О. Д., Отравенко О. В.** 1103
ФІТНЕС-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ.
160. **Шуменко О. А., Заболотна І. С.** 1109
АУДІЮВАННЯ ЯК ВИД МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.
161. **Юркова Т. Ф.** 1117
РЕАЛІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ У ПІДЛІТКІВ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ.
162. **Яровицкая Н. А., Мельник Э. А., Ходак А. М.** 1125
ФИЛОСОФСКИЕ ДИХОТОМИИ ВОСТОКА.